

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

De|| EXTREMA VNCTIO-||NE, ORDINE, ET MATRI-||MONIO.|| SINGVLIS LIBRIS
EX-||PLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

II. Matrimonium Sacramentum esse, probatur ex diuinis literis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54104](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54104)

conuenire affirmat, quàm agriculturæ, aut tonstrinæ, aut fabricatoris arti. Philippus, in locis, tit. de coniugio, & Kemnitius in 2. parte Exam. Trident. Concilij à pag. 1204. vsque ad finem, agnoscunt in Matrimonio Dei mandatum, & promissionem gratiæ, sed non gratiæ iustificantis, & reconcilians hominem Deo; & ideo negant Sacramentum propriè dici posse Matrimonium eo modo, quo Baptismus, & Eucharistia Sacramenta dicuntur: fatentur tamen aliquo modo Sacramentum esse.

Ex Catholicis vnus est Durandus, qui in 4. distinct. 26 q. 1. Matrimonium Sacramentum non nisi æquiucè dici possit disputat, quem in suum patrocinium adducit Kemnitius, oblitus videlicet, omnes alios Theologos, ipso etiam teste Durando, contrarium docuisse.

Igitur aduersus omnes prædictos errores, Concilium Tridentinum, sess. 24. can. 1. anathema dixit iis, qui negant Matrimonium Sacramentum esse propriè dictum, aut à Christo institutum, aut gratiam conferre. Quam sententiam, vt verissimam esse non dubitamus, sic etiam ex diuinis literis confirmare aggrediemur.

CAPVT SECVNDVM.

Matrimonium Sacramentum esse, probatur ex diuinis literis.

VT Matrimonium, veri nominis Sacramentum esse probemus, tria probanda erunt. **PRIMO**, Matrimonium à Deo esse institutum. **SECUNDO**, esse symbolum rei sacræ. **TERTIO**, habere promissionem gratiæ iustificantis.

Esse autem à Deo Matrimonium institutum, duobus modis potest intelligi. **VNO** modo, vt intelligamus à Deo esse coniunctionem masculi, & fœminæ, vt ea referatur ad genus propagandum. **ALTERO** modo, eandem coniunctionem esse à Deo, vt referatur ad rem aliquam sacram significandam, & homines, qui ita iunguntur, sanctificandos. Nam priore modo negabant Matrimonium esse à Deo, hæretici veteres, qui nuptias damnabant: posteriore modo negant

Luthe-

Lutherani, & Galuinistæ Matrimonium esse à Deo, qui nuptias tamen non damnant.

PRIORE modo nuptias esse bonas, & à Deo, tam est in diuinis literis euidens, vt mirum sit, vltos in hac re labi potuisse. Genes. 2. *Non est, inquit Deus, bonum, hominem esse solum: faciamus illi adiutorium simile sibi.* In quem locum sanctus Augustinus, lib. 9. de Genesi ad literam, cap. 7. scribens, rectè animaduertit, nulla in re alia esse viro necessarium fœminæ adiutorium, nisi in procreatione, & educatione liberorum: siquidem in aliis rebus melius viri à viris, quàm à fœminis adiuuantur. ITEM verba illa, Genes. 2. *Propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, & adhaerebit uxori suæ.* dicta quidem sunt ab Adamo, sed sine dubio diuino spiritu illa ei verba dictante: nam Christus Matth. 19. tribuit hæc ipsa verba Deo. Itaque Adam nomine Dei, seu potius Deus per os Adam illa pronunciauit: ex quibus apertissimè Matrimonium approbatur.

Rursus, Matth. 19. *CHRISTVS; Quod Deus, inquit, coniunxit, homo non separet.* Nec alia de causa, Ioan. 2. nuptiis interesse Dei Filius, easque insigni miraculo ornare voluit, nisi vt indicaret, quod in eum locum S. Augustinus notauit, se fecisse nuptias. APOSTOLVS quoque, 1. Cor. 7. *Qui Matrimonio iungit virginem suam bene facit.* & ibidem: *Si nupsit virgo, non peccauit.* & 1. Tim. 4. notat hæreticos futuros, qui prohiberent nubere. & cap. 5. *Volo ego iuniores nubere, filios procreare, matres familias esse, &c.* & Heb. 13. *Honorable connubium, &c.* DENIQUE plenæ sunt Scripturæ non solum testimoniis, sed etiam exemplis sanctissimorum virorum, qui nuptiis implicati Domino placuerunt.

ACCEDUNT Concilia vetera, vt Gangrense, c. 1 & Bracarense I. can. 11. quibus prædicta hæresis condemnatur.

POSTERIORE modo Matrimonium à Deo esse institutum, nimirum, vt signum rei sacræ, nonnulli laboriosè probare nituntur ex obscuris quibusdam Scripturæ locis, vt ex illo Matth. 19. *Quos Deus coniunxit, homo nõ separet.* sed non est opus in hac re laborare. Nam si probemus, Matrimonium esse signum rei sacræ, cui sit annexa certa promissio gratiæ, sequetur inde necessariò, à Deo esse institutum, etiam si locum Scripturæ non habeamus, vbi expressa mentio fiat hu-

ius institutionis: neque enim potest vllus homo, vel Angelus, eiusmodi signum instituere. Id quod ingenue confitentur aduersarij, Philippus in Apologia Confessionis Augustanae, artic. 13. Calvinus lib. 4. Inst. cap. 19. §. 2. & Kemitius in 2. parte Exam. pag. 13. Et hac via nos alibi demonstrauimus, Sacramenta Confirmationis, Ordinationis, & Vnctionis infirmorum à Deo instituta fuisse.

Quod igitur ad **SECUNDVM** attinet, Matrimonium signum esse rei sacrae, & proinde non ciuilem contractum solum, sed etiam mysterium quoddam, & Sacramentum, probamus ex cap. 5. epist. ad Ephes. *Sacramentum hoc magnum est: ego autem dico in Christo, & in Ecclesia.* Vbi sunt tria breuiter **OBSERVANDA**.

PRIMO ineptè Lutherum, & Calvinum loco citato, & Bezam in annot. ad hunc locum, scripsisse, Catholicos deceptos ex versione vulgati interpretis, qui reddidit hoc loco, *Sacramentum*, cum reddere debuisset *Mysterium*, nam idem est Graecè *Mysterium*, & *Sacramentum* Latine: neque potuit Apostolus, qui Graecè scripsit, *Sacramentum* nominare, nisi Graeco vocabulo.

Quod autem Catholici non ex sola voce, *Sacramentum*, hoc loco posita, Matrimonium *Sacramentum* propriè dictum esse collegerint, manifestissimè patet ex eo, quod in multis aliis locis Testamenti veteris & noui, habetur vox, *Sacramentum*, vt Tobiae 12. Dan 2. Coloss 1. 1. Tim. 3. Apocal. 1. & 17. & in hac ipsa epist. ad Ephes. cap. 1. & 3. & tamen ex nullo horum locorum nouum aliquod *Sacramentum* propriè dictum fabricati sumus. Et quidem haec loca citant etiam aduersarij, vt doceant non debuisse Catholicos ex illa vna voce nouum dogma de Sacramentis constituere: sed planè pro nobis citant. Nam, vt dixi, vel hinc manifestissimè colligi potest, Catholicos non illa sola voce nisi, cum in tot aliis locis nullum *Sacramentum* propriè dictum inuenerint. Itaque ex hac voce sola non probamus, Matrimonium integram habere Sacramenti rationem: sed probamus tamen id, quod hoc loco probandum suscepimus, Matrimonium esse signum, seu symbolum aliquod sacrum, non autem contractum merè ciuilem, & naturalem.

SECUNDO considerandum est, cui rei accommodetur ab
Aposto-

Apostolo illud : *Sacramentum magnum* ; vtrum videlicet coniunctioni Christi, & Ecclesiæ ; an coniugio humano viri, & foeminae.

Lutherus, & Calvinus loco citato, & Erasmus, ac Beza in annot. ad hunc locum, contendunt, ab Apostolo magnum Sacramentum, siue arcanum, vocari coniunctionem Christi cum Ecclesia. Atque inde colligunt, Matrimonium hoc loco ne appellari quidem signum, siue symbolum: non enim Sacramentum hoc loco accipi volunt *pro signo rei sacrae*, sed *pro ipsa re sacra, & arcana*. Argumentum autem ipsorum non est aliud, nisi quia B. Paulus ait: *Ego autem dico, in Christo, & in Ecclesia*. Et quia: *Nullum est mysterium, ut ait Erasmus, si viro uxor iungatur; id enim quotidie fieri videmus*. Sed falluntur apertissimè; nam INPRIMIS habent contra se omnes veteres huius loci interpretes.

Commentarius, qui AMBROSIO tribuitur, sic habet: *Mysterij Sacramentum grande in unitate viri, ac foeminae, esse significat.*

HIERONYMVS in commentario huius loci, loquens de coniugio Adami, & Euae: *Id ipsum, inquit, per allegoriam in Christo interpretatur, & in Ecclesia; ut Adam Christum, & Eua praefiguraret Ecclesiã*. & paulò infrà adducit Gregorium NAZIANZENVITA enarrantem verba Pauli: *Scio quia locus iste ineffabilibus plenus sit Sacramentis, & diuinum conuerterat interpreti; ego autem pro pusillitate sensus mei, in Christo interim illud, & in Ecclesia intelligendum puto*. Hæc ille, qui per locum plenum Sacramentis, intelligit verba Genesis, vbi describitur coniugium. Proinde magnum mysterium, de quo Paulus loquitur, in ipso coniugio ponit, quatenus Christi, & Ecclesiæ coniunctionem representat.

CHRYSOSTOMVS homil. 20. in epistola ad Ephesios, hunc locum exponens: *Et bene dixit, inquit, Magnum est hoc mysterium; ac si dixisset, Verumtamen allegoria ista dilectionem coniugalem non euertit*. Ex mox: *Reuera, inquit, mysterium est, & magnum mysterium, relicto eo qui genuit, eo qui aluit, etiã ea quæ peperit, quæ miserè, & cū labore parturiuit, adhaerere virū illi, quæ antea, neg. visa sit; atq; hanc omnibus præferre*. *Verè mysteriū est. Et parètes etiã cū ista fiunt: nō offenduntur, &c.* Vides quàm apertè S. Ioannes Chrysostomus

magnum mysterium in coniugio agnoscat, vbi nullum mysterium Erasmus videre potuit In eandem sententiam loquitur Theophylactus, Oecumenius, & ceteri.

Denique sanctus AVGVSTINVS eodem modo hunc locum exponit, libr. I. de nuptiis, & concupiscentia, & capite 10. *Sacramentum*, inquit, *nuptiarum commendatur fidelibus coniugatis: unde dicit Apostolus; Viri diligite uxores vestras, &c.*

DEINDE ex ipso textu, aduersarij refelli possunt. Nam cum Apostolus ait: *Sacramentum hoc magnum est*, illud pronomen, *Hoc*, referri debet necessarid ad id, quod proximè præcessit: est enim demonstratiuum eius rei, de qua agitur. At proximè illud præcessit: *Relinquet homo patrem & matrem, & adhaerebit uxori suæ: & erunt duo in carne vna.* Sententia igitur Pauli hæc esse debet, Sacramentum hoc, nimirum quod relinquat homo patrem, & matrem, & adhaereat uxori, & sint duo in carne vna; magnum est, quia Christi, & Ecclesiæ coniugium representat.

PRAETEREA idem colligitur ex argumento totius illius capitis. Apostolus enim hortatur coniuges ad mutuam benevolentiam, & inter alia argumenta hoc, vt potissimum, adducit, quod ipsorum coniugium non sit res leuis, & contemnenda, sed mysterium magnum includat, quod ad Christum, & Ecclesiam referatur. Quod si iuxta aduersarios, totum mysterium in Christo, & Ecclesia constituatur, ad Matrimonium autem nihil pertineat; tota Pauli argumentatio concidit, nec facile apparebit, quorsum pertineat illa commemoratio coniunctionis Christi, & Ecclesiæ, in extremo illo capite posita.

Adde VLTIMO, quod Paulus Græcè non dixit, ἐν Χριστῷ, καὶ ἐκκλησίᾳ, sed ἐν Χριστῷ, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, id est, in Christum, & Ecclesiam. Quibus verbis aperte indicat, Christum, & Ecclesiam esse terminum, vt sic loquamur, illius mysterij, seu mystici signi; & proinde mysterium esse in coniugio, sed terminati, ac referri mysterij huius significationem ad Christum, & Ecclesiam.

Neque argumenta aduersariorum aliquid probant. Illud enim: *Ego autem dico*, significat, vt Hieronymus, Nazianzenus;

nus, & alij exponunt; Ego interpretor hoc mysterium coniugij de Christo & Ecclesia.

Ad id verò, quod Erasmus obiiciebat, nullum esse mysterium, quod vxori vir coniungatur. Respondeo, nullum quidem esse mysterium, quod vxori vir quomodocunque iungatur, cum id etiam in meretricibus, & in ipsis etiam bestiis cernamus; sed quod vnus vni indissolubili vinculo ita iungatur, vt quouis occurrente incòmodo, & etiam amissa spe proliis seiungi nequeant, sine magno mysterio esse non potest.

SED obiicit Kemnitius duo loca AUGUSTINI contra nostram expositionem. VNVS est tract. 9. in Ioan. vbi negat Augustinus, Sacramentum, de quo Apostolus loquitur, esse in coniugio viri, & fœminæ, & tantum esse docet in Christo, & Ecclesia: *Erunt, inquit, duo in carne vna. Sacramentum hoc magnum est.* Et ne quis istam magnitudinem Sacramenti in singulis quibusque hominibus vxorem habentibus intelligeret: *Ego autem, inquit, dico in Christo, & in Ecclesia.*

ALTER locus est, id est, de nuptiis, & concup. cap. 21. vbi dicit: *Quod in Christo, & in Ecclesia est magnum Sacramentum, hoc est in singulis quibusque viris atque vxoribus minimum, sed tamen coniunctionis in separabile Sacramentum.*

RESPONDEO, S. Augustinus dupliciter accipit nomen Sacramenti, cum de Matrimonio agitur. VNO modo pro sacro, & indissolubili vinculo, quod tamen aliquando non tam Sacramentum, quam rem Sacramenti vocat, vt lib. 1. de nuptiis, & concup. cap. 10. ALIO modo Sacramentum accipit, pro signo sacrae coniunctionis. Priore modo dicit Sacramentum magnum esse in Christo, & in Ecclesia, minimum autem in hominibus coniugatis: quia nimirum singuli quique fideles coniugati, minimi sunt respectu Christi & Ecclesiae; tamen si vinculum tam inter Christum & Ecclesiam, quam inter homines coniugatos, non sit minimum, sed maximum, quia omninò insolubile: Posteriore modo accepit Augustinus Sacramentum lib. de bono coniugali, cap. 18. vbi dicit, Sacramentum singularium nuptiarum, significare subiectionem vnus Ecclesiae ad vnum Deum: & etiam lib. 1. de nuptiis, & concup. cap. 10. vbi apertissimè dicit, Sacramentum nuptiarum commendari fidelibus coniugatis ab Apostolo, ad Ephesios:

EE 5

TER

TERTIO explicandum est, vtrum hoc magnum mysterium constituatur ab Apostolo in coniugio Adami, & Eux, an verò in aliis coniugiis. Hieronymus quidem videtur hunc locum intellexisse de coniugio Adami, & Eux.

Et quanquam negari non potest, Adamum & Euam figuram gessisse Christi & Ecclesie, in eo quod Eua de latere dormientis Adami formata est: tamen hoc loco Apostolus magnum Sacramentum non ad coniugium Adami, & Eux, sed ad nuptias fidelium sine dubio refert. Nam IN PRIMIS, verba quæ ipse allegat ex Genesi: *Relinquet homo patrem & matrem, &c.* de omni coniugio intelliguntur non enim ait Ego relinquam, sed indefinitè: *Relinquet homo.* Immo coniugio primorum parentum ista verba accommodari non possunt: non enim reliquit Adam patrem, & matrem, vt vxori adhæreret suæ, cum parentes nullos habuerit, ipse primus omnium parens. Et PRÆTEREA de futuris coniugiis loquitur, cum dicat: *Relinquet*; non igitur de suo loquitur, quod iam nouerat factum.

DEINDE Christus Matth. 19. ex hoc eodem loco Geneseos concludit, Matrimonium non posse dissolui: *Quod Deus coniunxit, homo non separet.* Et certè non voluit Christus id docere, Matrimonium Adami, & Eux non esse soluendum, quod antè multis annorum millibus per mortem dissolutum fuerat; sed coniugia indefinitè, & in genere, de quibus à Iudæis interrogatus fuerat, non debere dissolui.

AD HÆC Apostolus in hoc cap. 5. ad Ephes. cum adferat in argumentum verba illa Geneseos, ad probandam generalem propositionem, debere viros diligere vxores suas: de omni coniugio ea verba interpretari voluisse censendus est. Quamuis autem ea verba de omni coniugio intelligi possint, tamen Apostolus non ponit in eo Sacramentum, nisi vt ad coniugium Christianorum refertur. Non enim ait, Sacramentum hoc magnum fuit, sed: *Est, in Christo, & in Ecclesia.*

Quare sanctus Augustinus in lib. de bono coniugali, passim affirmat, Matrimonium non esse Sacramentum, nisi in Ecclesia: & sanctus Thom. in 4. dist. 26. q. 2. art. 2. dicit, in solo Testamento nouo, Matrimonium repræsentare coniunctionem Christi, & Ecclesie. Quod idem docent Ruardus in explic. art. 18. & alij.

Relat

Restat nunc ut TERTIVM quod ad rationem Sacramenti requiritur, gratiæ videlicet promissionem, in coniugio, ex divinis literis ostendamus.

AC PRIMVM id colligitur ex hoc ipso cap. 5. ad Ephes. Nam hoc loco non solum docemur, Matrimonium esse signum conjunctionis Christi, & Ecclesiæ per naturæ conformitatem, sed etiam per spiritualem charitatem, qua Christus Ecclesiam diligit, & sanctè gubernat, & ipsa Ecclesia Christo adhæret per fidem, spem, & charitatem, eique per obedientiam subiicitur. Id autem verum esse dubitari non potest; tum, quia Christus per naturæ conformitatem non solum Ecclesiæ iungitur, sed toti humano generi: soli Ecclesiæ iungitur, ut sponsus sponsæ, spirituali dilectione; & idè necesse est ut coniugium hanc etiam spiritualem unionem significet, quæ est inter Christum, & Ecclesiam. Tum etiam, quia B. Paulus hanc unionem spiritualem maximè virget, cum ait: *Ecclesia subiecta est Christo, & Christus dilexit Ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea, ut eam sanctificaret, &c.* Non potest autem coniugium id significare, nisi inter virum, & uxorem præter civilem contractum, sit etiam unio spiritualis animorum; & idè ibidem Apostolus non semel monet, ut viri uxores diligant, ut Christus Ecclesiam dilexit, & uxores viris obediant, ut Ecclesia obedit Christo. Quod si Deus virum, & fœminam coniungit ad hunc finem, ut spirituali sua unione, unionem spiritualem Christi, & Ecclesiæ significant, sine dubio gratiam illis largitur, sine qua spiritualem illam unionem non haberent.

ET confirmatur hoc ex aliis Scripturæ locis, 1. Tim. 2. *Salvabitur, inquit, per filiorum generationem, si permanserit in fide, & dilectione, & sanctificatione cum sobrietate.* ubi NOTANDVM est illud: *Per filiorum generationem*, positum esse, pro, in filiorum generatione. Non enim significare vult Apostolus, filiorum generationem esse causam salutis; sed mulierem in statu Matrimonij, siue in statu generandi filios salvam fore, si permanserit in fide, dilectione, & sanctificatione.

Et hinc tolluntur illæ quæstiones, quas quidam proponunt; Quomodo salvari poterunt virgines, aut steriles, si mulier salvetur per filiorum generationem? frequentissima enim est in Scripturis illa phrasis, *Per aliquid, pro in aliquo;*

vt Act. 15. Per omne Sabbathum legitur Mo'es. Act. 26. Per omnes Synagogas etiam puniens illos. Ro. 4. Vt si pater omnium credentium per praputium; non enim praputium erat causa, cur Abraham esset pater omnium, sed in praputio existens, pater factus est omnium per fidem.

SECUNDO notandum est illud: *Si permanserit*, in Graecis codicibus, & aliquot etiam Latinis, esse in numero multitudinis: *Si permanserint*, & idè nonnullos Patres retulisse verbum illud ad filios, non ad matres, vt sensus sit; Saluabitur mulier per filiorum generationem, si filij permanserint in fide, &c. CETERVM multò probabilius est, vt referatur verbum ad matres; quod quidem rectè fieri potest, siue legamus: *Si permanserit*, vt legit Augustinus in Psal. 83, & ex Augustino, Beda in hunc locum Apostoli; siue legamus: *Permanserint*, vt habet maior pars codicum. Nam, vt acutè viderunt, & notarunt Sedulius, & Primasius in hunc locum, Apostolus, scilicet transit de numero ad numerum, vt in hoc ipso capite: *Similiter, & mulieres in habitu ornato, &c.* & mox: *Mulier in silentio discat.* Et Galat. 6. *Vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite; considerans reipsum, ne & tu tenteris*

Ita igitur hoc loco sensus erit: *Saluabitur per filiorum generationem, si permanserint*; id est, si vnaquæque illarum permanserit, in fide, &c. Vel, vt non malè CAIETANVS exponit: *Si permanserint ipsa, & vir eius.* Nam quod ad filios referatur, durissimum est: quis enim credat Paulum velle salutem matris pendere à filiorum perseuerantia? DEINDE educare filios, & instituere, magis ad patrem, quàm ad matrem pertinet: & tamen Apostolus hoc loco aliquid mulieribus proprium significare voluit, quo eas consolaretur, cum eis loqui in Ecclesia prohibuisset. ADDE quod Calvinus, & Beza in annotationibus ad hunc locum, admittunt, illud: *Si permanserint*, ad matrem, non ad filios pertinere.

Hac ergo explicatione, vt fundamento, posita, videamus, quid Apostolus à coniugatis fœminis requirat: *Si permanserit*, inquit, in fide, & dilectione, & sanctificatione cum sobrietate. vbi quatuor bona enumerat Matrimonij Christiani, contra quatuor mala, quæ sine gratia Dei in Matrimonio euitari non possunt. PRIMUM est malum, non seruare coniugi fidem. SECUNDVM, odium & rixæ quæ subinde

inter coniuges oriuntur. TERTIVM, immunditia quædam & turpitude ex rebellione membrorum QVARTVM, intemperantia. His Paulus opponit fidem, dilectionem, sanctificationem, & sobrietatem; in quibus permanendum esse dicit, tanquam videlicet in ipsa Matrimonij celebratione acceptis.

Atque hinc 1. Corinth. 7. vocat donum Dei Matrimonium Apostolus, vt ipsam virginitatem: *Vnusquq; inquit, donum suum habet ex Deo, vnus quidem sic, alius autem sic.* Etr. Theff. 4. hortatur coniuges vt abstineant se à fornicatione, & vas suum possideant in sanctificatione; quam nimirum per Matrimonium antè acceperunt.

CAPVT TERTIVM.

Matrimonium Sacramentum esse, probatur ex Patribus.

ACCEDANT nunc veterum Patrum testimonia quæ mendacij manifesti arguant aduersarios. Calvinus enim lib. 4. Institut. c. 19. §. 34. scribit, neminè ante Gregorium vidisse Matrimonium pro Sacramento datum. Beza in annotat. ad cap. 5. ad Ephes. dicit nusquam Matrimonium appellari Sacramentum à Hieronymo, aut Augustino. Kemnitijs in 2. part. Exam. pag. 125. affirmat ante Augustini ætatem, ostendi non posse, Matrimonio attributam vel ipsam generalem Sacramenti appellationem. SED hæc vel impudentissima mendacia sunt, vel insignis imperitiæ confessio est.

Sanctus LEO I. S. Gregorium annis centum, & quinquaginta præcessit, & tamen in epist. 92. ad Rusticum Narbonensem Episcopum, cap. 4. vocat Matrimonium Sacramentum, & mysterium: *Vnde, inquit, cum societas nuptiarum ita ab initio constituta sit, vt præter sexuum coniunctionem, haberet in se Christi & Ecclesiæ Sacramentum, dubium non est, eam mulierem non pertinere ad Matrimonium, in qua docetur nuptiale mysterium.*

Sanctus IOANNES CHRYSOSTOMVS, qui Augustinum ætate præcessit, homil. 20. in epist. ad Ephes. vt supra citauimus, Mysterium magnum esse affirmat, in coniugio insolubili viri, & sceminae. Neque oportet à Chrysofomo vocabulum

lum